

Evoluční psychologie a lidská sexualita: co chtějí muži a co ženy a proč?

PSYb1710 Psychologie sexuality

Lukas Blinka

Nevěra

- Nevěra se velmi často vyskytuje u pair-bonding druhů (které jsou ale u savců méně časté).
- S nevěrou se pojí poměrně značné riziko – např. ohrožuje původní vztah, ohrožuje reputaci. Zvláště silná rizika jsou u žen – např. nechtěné těhotenství, fyzické riziko
- Přesto je nevěra univerzálně přítomná a to i žen (ačkoliv je častější u mužů) – ochota riskovat předpokládá nějaký „zisk“
- U mužů je zisk poměrně jasný (i když i tady je to komplikovanější) – maximalizovat reprodukční potenciál s poměrně nižším rizikem nutnosti se pak starat (viz. Parental investment theory)

Nevěra u žen – vysvětlující modely

- **Dual-mating** – ženy hledají dobré geny pro rozmnožování ale rodičovské dovednosti pro výchovu. Změna preferencí vlastností partnera v období ovulace. Vlivný model v 80. letech ale nepodařil se replikovat. Riziko stereotypní interpretace, že všechny ženy jsou nevěrné a jen se čeká na vhodného samce (viz. současná manoféra).
- **Mate-switching** – ženy se angažují v nevěře pokud jsou nespokojené v původním vztahu (čímž se snižuje síla rizika z provalení nevěry) a jako strategii jak z původního vztahu odejít. Riziko strereotypní interpretace, že pokud jsou ženy ve vztahu spokojené, k nevěře nedojde.

Nevěra u ženy – vysvětlující modely

- **Back-up mating** – „pro jistotu“, co kdyby se s původním partnerem něco stalo (diverzifikace zdroje)
- **Immediate benefits** – okamžitý (sociální) zisk (status, ochrana,...)
- **Multiple investors** – získat zdroje od více otců
- **Paternity confusion** – zmatení otcovství – kdokoliv může být otcem, např. pro bezpečí potomka
- **Sperm competition** – získat lepší geny zapojením další úrovně výběru (spermatická kompetice)
- **Offspring heterogeneity** – snižování rizika skrze větší genové variability
- **Revenge** – pomsta nevěrnému (či jinak nespolupracujícímu) partnerovi
- **Information acquisition** – otestovat si, jak si žena ještě stojí na sňatečném trhu

Sexual strategies theory (David Buss)

- Jsou lidé primárně monogamní nebo promiskuitní? Dle *sexual strategies theory* ani jedno – máme širokou kapacitu pro různé strategie dle situace.
- Dlouhodobé vs krátkodobé „mating“ strategie
- U dlouhodobé (pair-bonding) strategie je rodičovská investice rovnoměrněji distribuována – viz slidy dále
- Krátkodobé na první pohled jsou výhodnější pro muže a taky u nich častější – větší reprodukční úspěch bez nutnosti další investice (ale větší vnitropohlavní kompetice a relativně málo mužů je takto úspěšných!)
- I pro ženy mohou být krátkodobé strategie výhodné - např. větší (genová) variabilita potomků, přístup k „dobrým genům“, rychlejší přístup ke zdrojům, pojistka pro případ ztráty partnera
- Dlouhodobé strategie nadhodnocují psychické a sociální vlastnosti, krátkodobé zase fyzické vlastnosti

- Nejvýznamnější specifikum lidské sexuality – ženy mají skrytou ovulaci: Muži nemají jasný signál kdy žena může otěhotnět a tedy nemohou časově omezeně aktivovat chování (dvoření se partnerce, odrazování ostatních nápadníků, hlídání partnerky od ostatních potenciálních nápadníků apod.)
- Jedno z řešení tohoto problému je: preference dlouhodobého svazku

Dlouhodobý svazek – proč by jej vůbec muži chtěli?

- Protože to chtějí ženy – výhodu má muž s ochotou se dlouhodobě dělit o zdroje. Muž, který ochotný je, má vyšší cenu na „sňatečním trhu“
- Protože si tím sám zvětší výběr – pokud má „žádanou komoditu“, přenáší se částečně vnitropohlavní soutěž na ženy
- Zvýšení šance, že je skutečně otcem potomka (*mama's baby, papa's maybe*)
- Zvýšení šance, že potomek přežije a bude prosperovat (fyzické i sociální zabezpečení)
- Zvýšení vlastního sociálního statusu

Mužská preference

- Skrytá ovulace zásadně mění podstatu a dynamiku chování – u šimpanzů jde o to „uspět v danou chvíli“ tj. 1) poznat, kdy samice ovuluje a 2) získat v tu chvíli přístup k sexu
- U mužů jde o to detekovat, která žena má co největší reprodukční hodnotu
- Reprodukční hodnota: pravděpodobný počet dětí, které se v budoucnu narodí ženě daného věku (tj. prospektivní ukazatel)
- Neplést s fertilitou: počet narozených potomků dané ženě (retrospektivní ukazatel)
- Jak by mohl muž rodu homo poznat reprodukční hodnotu ženy? Mužské preference by měly odrážet detekovatelné signály reprodukční hodnoty

Mužská preference - věk

- Reprodukční hodnota u žen prudce klesá po 20 roku věku, u mužů jen pozvolna po 30 roku
- Muži jakéhokoliv věku a jakékoliv kultury preferují ženy cca 17-22. Čím starší muži, tím mladší ženy chtějí (u adolescentů naopak). Největší věková diskrepance u polygynních kultur, nejmenší u rovnostářských kultur
- Např. muži dávají tím dražší dárky čím mladší potenciální partnerka je; obličej ve věku pozdní adolescence si muži prohlížejí nejdéle

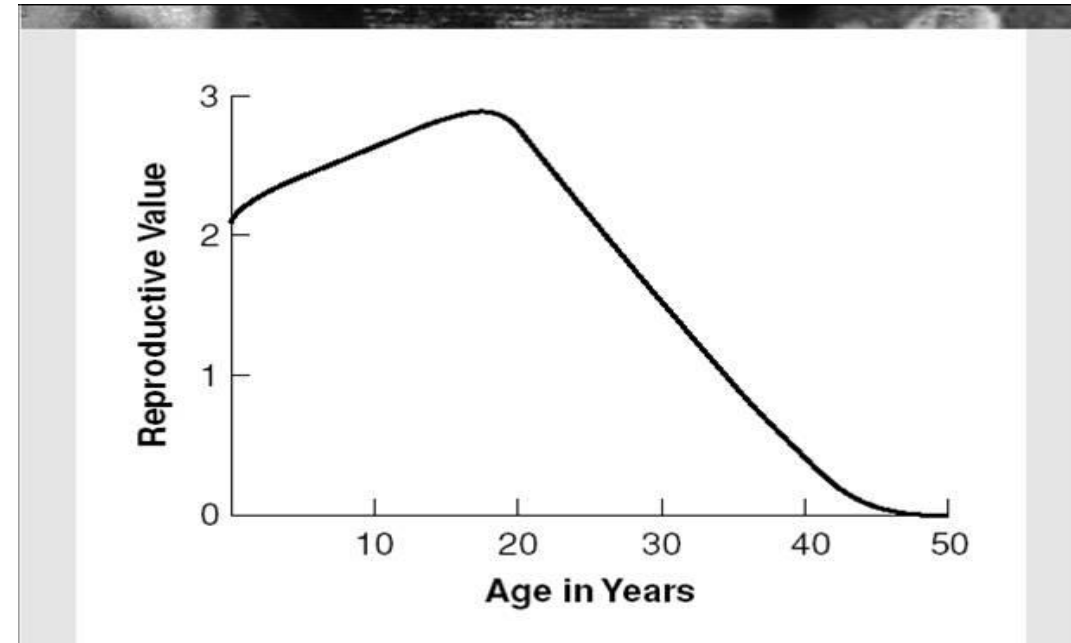

FIGURE 5.1 **Typical Reproductive Value Curve for Women.** The figure shows the number of children a woman of a given age is likely to have, on average, in the future.

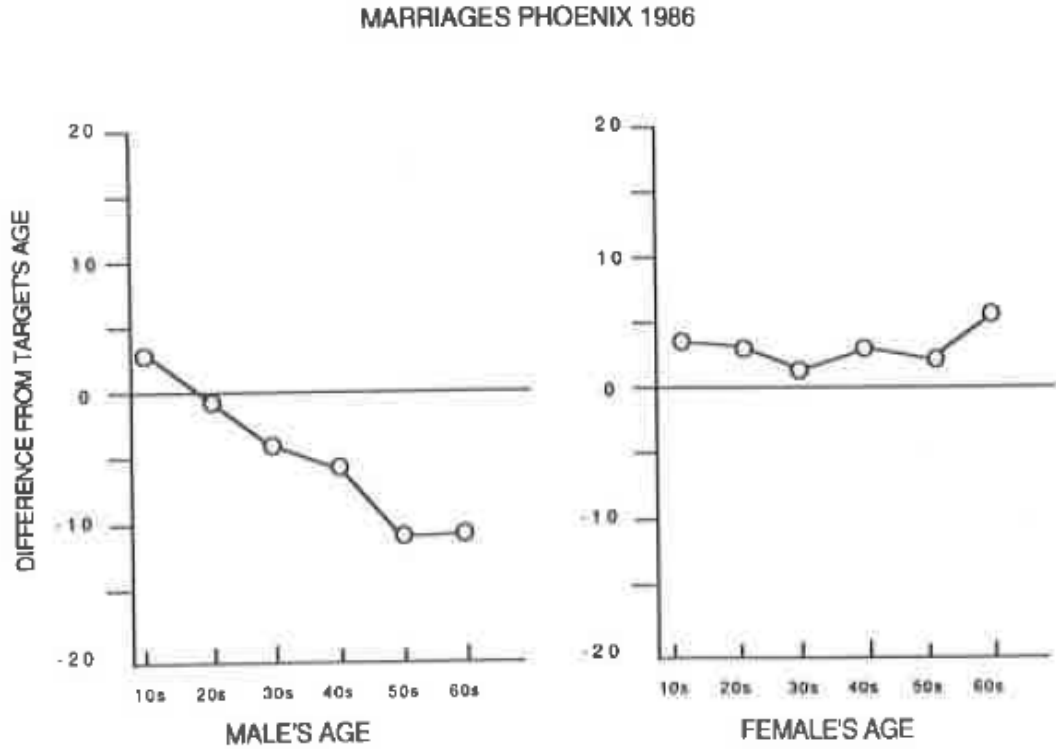
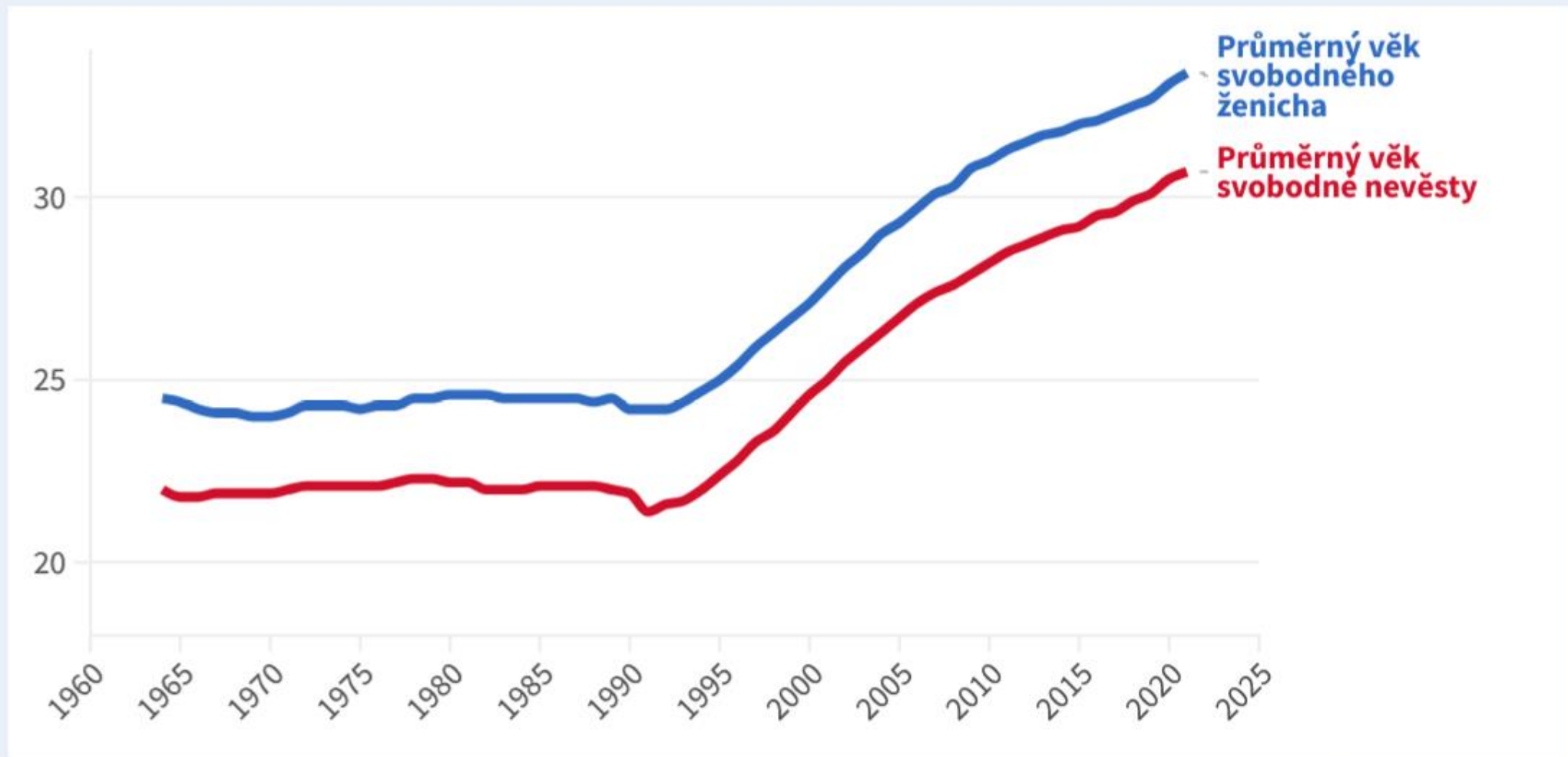

Figure 3. Actual age differences in marriages in Phoenix, AZ (aggregated for January and May 1986), plotted according to husband's and wife's ages.

Figure 2. Actual age differences in marriages for Seattle, WA, January 1986, plotted according to husband's and wife's ages.

Průměrný věk ženicha a nevěsty

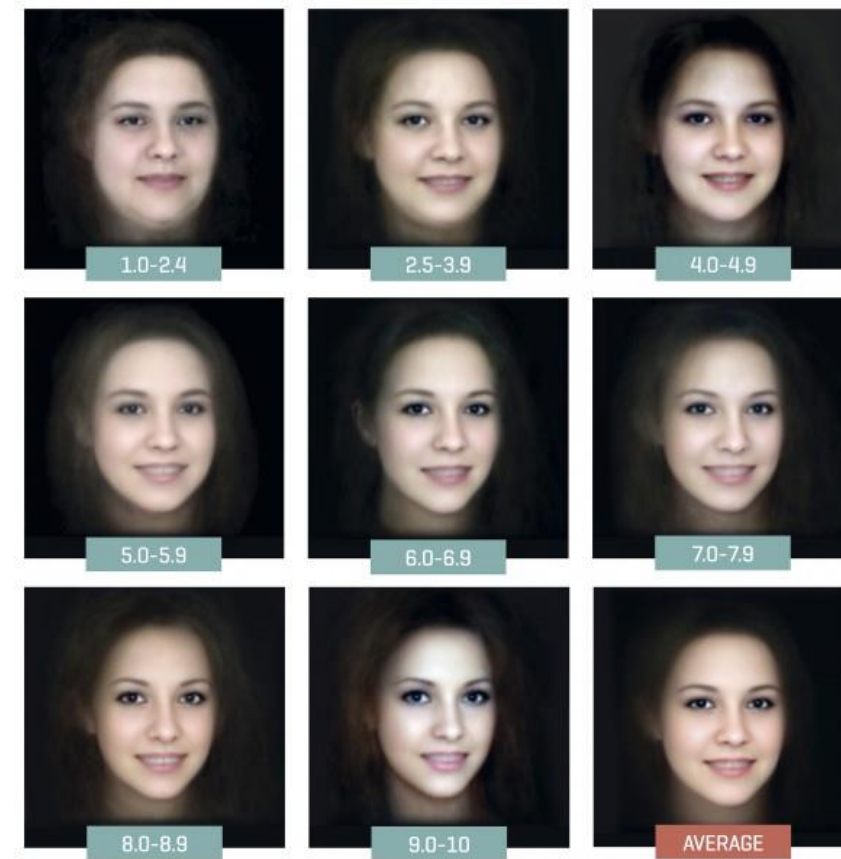
* A Flourish chart

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/data-laska-v-datech/r~1965bf84e27f11ed8b4e0cc47ab5f122/>

Data: ČSÚ

Mužská preference - obličej

- Univerzálně atraktivní znaky:
 - Husté a bohaté vlasy (mladší ženy je mají delší, plnější a světlejší)
 - Čistá a zdravá pleť (u mladších se víc prokrvuje a je bez vrásek)
 - Obličejová feminita - plné rty, spíše větší oči, menší brada, výše postavené lícní kosti, plus vyšší hlas. Vyšší hladina estrogenu
 - Obličejová symetrie a obličejová průměrnost
 - Tyto znaky pozitivně korelují s nižším věkem ženy, vyšší mírou estrogenu, celkovým zdravím.
- Vystavení těmto obličejům pozitivně koreluje s množstvím dopaminu vyplaveném v nucleu accumbens u mužů

Personality and Individual Differences 216 (2024) 112406

Contents lists available at ScienceDirect

Personality and Individual Differences

journal homepage: www.elsevier.com/locate/paid

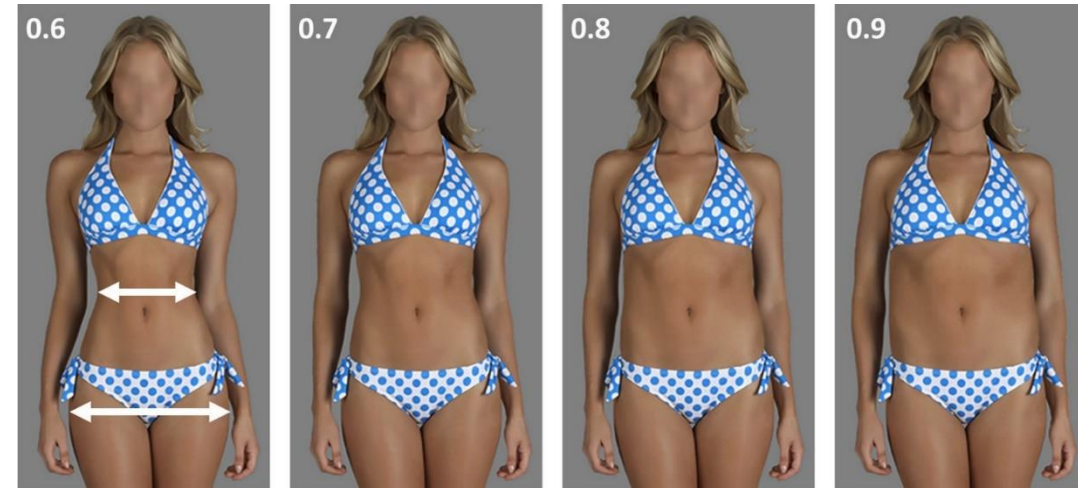

Off with her hair: Introsexually competitive women advise other women to cut off more hair

Danielle Sulikowski^{a, *}, Melinda Williams^a, Gautami Nair^a, Brittany Shepherd^a, Anne Wilson^a, Audrey Tran^a, Danielle Wagstaff^b

^a School of Psychology, Charles Sturt University, Australia
^b Institute of Health and Wellbeing, Federation University, Australia

Mužská preference - tělo

- Univerzální preference o něco delších nohou než je průměr v dané populaci
- Štíhlost (BMI) variuje – v chudších společnostech preference pro silnější postavu, v bohatších pro štíhlejší. Variace je velká i mezi skupinami v rámci jedné kultury
- Muži inklinují k preferenci průměrného BMI, ženy samy si myslí, že muži preferují podprůměrné BMI
- Jednoznačná preference poměru .70 mezi boky a pasem (WHR – *waist-hip ratio*). Pas u žen obsahuje o 40% více tuku než boky mužů. Štíhlý pas koreluje s množstvím estrogenu
- *Playboy confirmation* – BMI a velikost prsou atd. se u playmate měnilo dle období/vkusu (cca každou dekádu), poměr .70 boky/pas byl ale konstantní
- Velikost a tvar prsou: 1) znak věku 2) částečný signál množství pohlavního hormonu a tedy plodnosti 3) větší prsa preferované pro krátkodobé pářící strategie

Nejistota otcovství

- Prakticky nemožné ženu „uhlídat“ (právě kvůli skryté ovulaci)
- Manželství jako řešení – větší prostor pro „dozor“ (sociální efekt, psychologický efekt v poznání charakteru partnerky), možnost opakovaných souloží
- Mužská preference – ženina cudnost, předmanželská nedotknutost a manželská věrnost
- Nejsilnější prediktor ženské sexuální zdrženlivosti v manželství je předmanželská zdrženlivost – významným znakem je panenství (tj. ženská sexualita jako výraz svobody a rovnoprávnosti; ale i jako znak, že ženská sexualita je více učená a závislá na kontextu; i jako výraz starších evolučních tlaků)
- Mužům na panenství obecně záleží (dřív a v tradičních společnostech stále záleží velmi, v rovnostářských společnostech jen málo) zatímco ženám na panictví nezáleží prakticky vůbec

Mužská preference

- Preference je jedna věc a dostat co bych chtěl věc druhá. Naplnit své preference mají zejména stojící výše v hierarchii. *„Nejsilnější prediktor ženské atraktivity je sociální postavení jejího muže“*
- „hlad“ po naplnění preferencí do značné míry závisí na hladině testosteronu u muže – ta je ale značně kontextově ovlivnitelná
- Mít hodně testosteronu je nevýhodné – negativní vliv na rodičovské chování a negativní vliv na vlastní zdraví
- Muži v dlouhodobém svazku mají nižší hladinu testosteronu než svobodní. Nejnižší mají muži ve svazku s malými dětmi.
- Testosteron se ale zvýší rychle v kontextu nového potenciálního partnera – vysvětlení např. příležitostné nevěry či větší tendence riskovat v přítomnosti potenciálních partnerek (box, zápasy,...)

Ženská preference

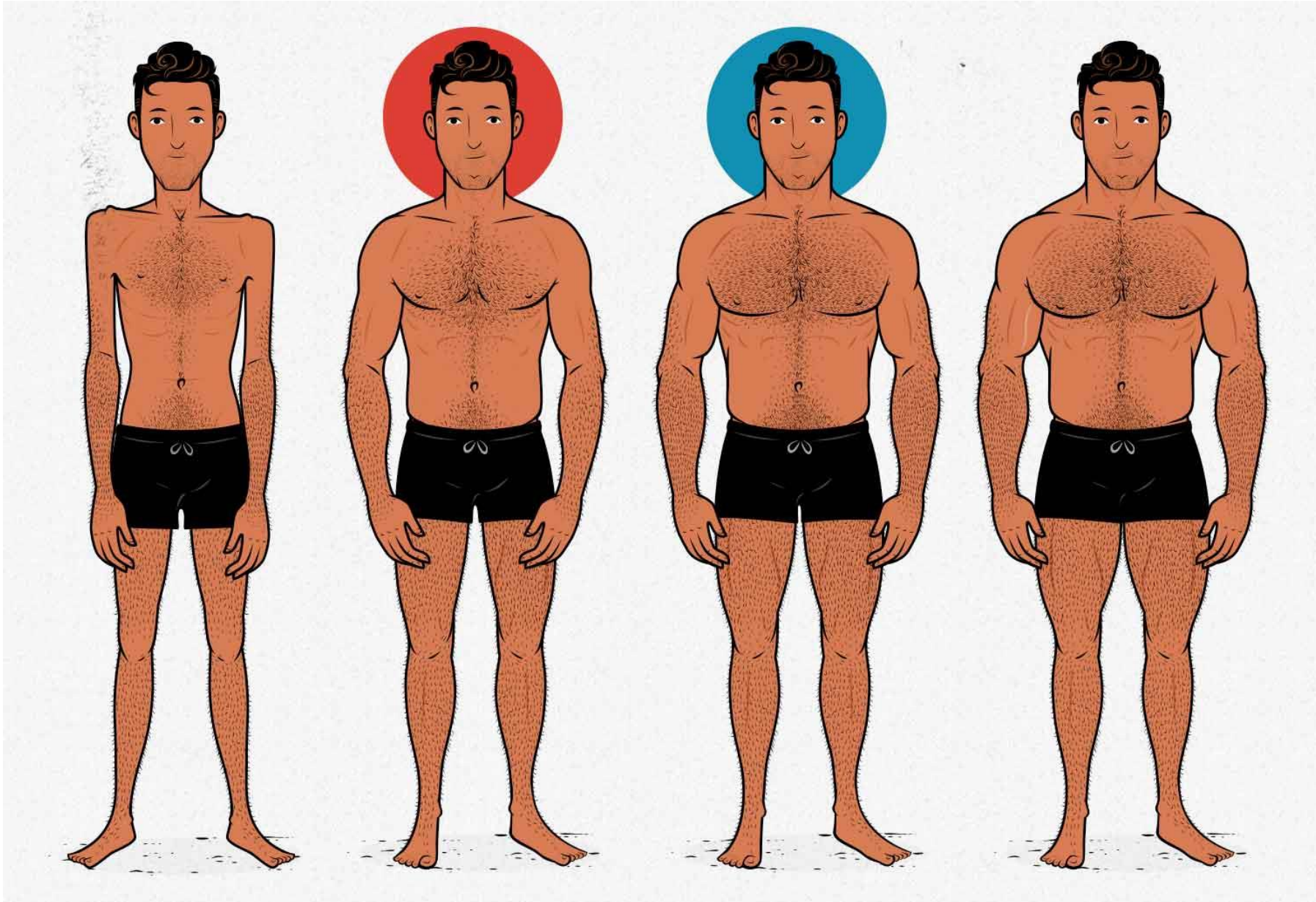
- Ženy investují do potomků nesrovnatelně víc a potomkem i více riskují. Měly by být tedy vybíravější.
- Manželství ale přináší novou dynamiku – muži jsou donuceni investovat víc než by jinak dělali a tak i oni jsou vybíravější
- Ženská vybíravost je ale více závislá na konkrétním kulturním a ekologickém kontextu – obecně se jedná o „zdroje“- jaké to ale přesně jsou je částečně fluidní

Ženská preference - zdroje

- **Ekonomický zdroj** – pro ženy je dobrý ekonomický výhled partnerství cca 2x důležitější než u mužů (např. US ženy očekávají, že jejich muž bude příjmem od 70. percentilu výš)
- Nejčastější strategie mužů na seznamkách – ukazovat atributy majetku
- **Sociální status a prestiž** – v původních společenstvích byl soc. status důležitější než čistý majetek. Prestiž je měna volně směnitelná na cokoli dalšího
- Muži ve sporu zpravidla verbálně útočí na sociální postavení soka „je to loser!“
- Ženy se nejčastěji snaží vdávat nahoru v sociální struktuře, a dokonce o to více, čím samy mají zdrojů dost.
- **Vyšší věk** – značně koreluje s množstvím zdrojů, které muž má. V řadě tradičních společností se mohli usadit a mít rodinu muži výrazně starší
- Muži nejen musí mít zdroje, ale hlavně musí vyjádřit ochotu se o ně dlouhodobě dělit

Ženská preference – fyzické atributy

- U všech primátů jsou samci větší a silnější než samice a samice tak čelí tlaku samčí agresivity a fyzické dominance. U šimpanzů to samice vzdaly, u bonobů samice vytvořily dominantní sesterstvo, u paviánů samice „preferují“ samce kteří je chrání před ostatními
- Ženy preferují muže s určitými fyzickými atributy ale zároveň s klidnou povahou. Systematicky jsou preferovaní muži nad 180cm a s V tvarem horní poloviny těla. Např. muži překvapivě často lžou na seznamkách o své výšce (muži obecně lžou na seznamkách významně více než ženy)
- Mužské tělo je snadno odhadnutelné z hlediska své síly – důležité pro ženy i pro soky (naproti tomu je velmi obtížné odhadnou fyzickou sílu ženy z tvaru jejího těla)
- Preference symetrického obličeje (znak zdraví a „dobrých genů“)
- Preference výraznější čelisti - proč? Může za to testosteron, ale trochu jinak ;)

Extreme drive for feminine slenderness

Extreme drive for masculine muscle

Ženská preference – psychické vlastnosti

- Vyjádření lásky a závazku – závisí na množství dopaminu, „láska“ a „zamilovanost“ má stejný mechanismus a efekt jako závislosti
- Ochota investovat do dětí – *interest in infants test* – délka zírání na mimino a změny v mimice korelují s následnou preferencí žen o takového muže
- Humor – ženy preferují smysl pro humor u mužů, muži preferují receptivitu na humor u žen. Humor vyjadřuje mírnou formu agrese, dominance

- Účelem sexu není jen reprodukce!
- Záleží na kontextu – záleží na ekologické situaci, socioekonomickém statusu, vnímané vlastní atraktivitě a pozice v rámci sociální struktury
- Skutečné rozdíly v preferencích u mužů a žen jsou minimální za běžných okolností. Obě pohlaví chtějí v zásadě totéž (zdravý/á; dobré geny; atraktivní v rámci dané kultury; sociálně a ekonomicky dobře postavený/á; vyjadřující náklonost, věrnost, aktivitu, stabilitu, inteligenci, smysl pro humor, oddanost)
- Požadované vlastnosti nejsou izolované – spíše tvoří vzájemně propojenou síť, kdy má každá vlastnost jinou váhu. Druhého hodnotíme jako celek – jeho/její vlastnosti přijmeme či odmítneme jako celek
- Rozdíly mezi pohlavími se zesilují když musíme dělat kompromisy (např. vlivem prostředí, nedostatku zdrojů, nedostatku vhodných partnerů)